

Sygn. akt III AUa 408/20

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 29 kwietnia 2020 r.

Sąd Apelacyjny w Gdańsku - III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący:	SSA Lucyna Ramlo
Sędziowie:	SA Daria Stanek SA Grażyna Czyżak

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym

w dniu 29 kwietnia 2020 r. w Gdańsku

sprawy A. G.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział w S.

o ubezpieczenie chorobowe

na skutek apelacji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w S.

od wyroku Sądu Okręgowego w Słupsku V Wydziału Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

z dnia 21 stycznia 2020 r., sygn. akt V U 1108/19

oddala apelację.

SSA Grażyna Czyżak SSA Lucyna Ramlo SSA Daria Stanek

Sygn. akt III AUa 408/20

UZASADNIENIE

A. G. wniosła odwołanie od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w S. z 1 lipca 2019 roku stwierdzającej, że podlega ona dobrowolnie ubezpieczeniu chorobowemu jako osoba prowadząca pozarolniczą działalność gospodarczą, nie mająca ustalonego prawa do renty z tytułu niezdolności do pracy, dla której podstawę wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne stanowi zadeklarowana kwota nie niższa niż 60% kwoty przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia: od 1 do 30 czerwca 2009 roku, od 1 do 30 września 2009 roku, od 1 lutego do 30 czerwca 2010 roku, od 1 września do 31 grudnia 2012 roku, od 1 lutego do 31 marca 2013 roku, od 2 maja do 22 września 2013 roku, od 22 września 2014 roku do 31 marca 2019 roku i od 1 czerwca 2019 roku. Odwołująca domagała się objęcia jej dobrowolnym ubezpieczeniem chorobowym także za od 1 kwietnia do 31 maja 2019 roku.

Pozwany organ rentowy wniósł o oddalenie odwołania.

Sąd Okręgowy Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Słupsku wyrokiem z 21 stycznia 2020 roku zmienił zaskarżoną decyzję i stwierdził, że odwołująca podlega dobrowolnie ubezpieczeniu chorobowemu również w okresie od 1 kwietnia do 31 maja 2019 roku.

Sąd Okręgowy ustalił, iż A. G. od 7 maja 2009 roku prowadzi działalność w zakresie (kod (...)) (...) pozostała działalność w zakresie opieki zdrowotnej, gdzie indziej niesklasyfikowana. Od 1 kwietnia do 2 maja 2013 roku działalność jej była zawieszona. Od rozpoczęcia działalności odwołująca nie zatrudniała nikogo na podstawie umowy, która rodziłaby obowiązek ubezpieczenia społecznego. Tym samym, jako osoba opłacająca składkę wyłącznie za siebie, była zobowiązana do opłacenia składki za dany miesiąc do 10 dnia następnego miesiąca. Dotychczas odwołująca trzykrotnie korzystała z możliwości zwrócenia się do ZUS z wnioskiem o wyrażenie zgody na opłacenie składki po terminie. 10

maja i 10 czerwca 2019 roku dokonała wpłaty gotówkowej na dobrowolne ubezpieczenie chorobowe w punkcie kasowo-bankowym. Punkt przekazał przelew z opóźnieniem. Pismem z 11 czerwca 2019 roku odwołująca zwróciła się do organu rentowego z wnioskiem o wyrażenie zgody na opłacenie po terminie składki na dobrowolne ubezpieczenie chorobowe za miesiąc kwiecień i maj 2019 roku z powodu przekazania przelewu przez punkt kasowo-bankowy po terminie. Organ rentowy wydał zaskarżoną decyzję.

Sąd Okręgowy wskazał, iż osoby prowadzące pozarolniczą działalność gospodarczą podlegają, stosownie do art. 6 ust. 1 pkt 5 i art. 12 ust. 1 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych obowiązkowo ubezpieczeniu emerytalnemu, rentowym i wypadkowemu, a także

- w myśl art. 11 ust. 2 - na swój wniosek dobrowolnie ubezpieczeniu chorobowemu. Osoba składająca wniosek o objęcie dobrowolnym ubezpieczeniem chorobowym i oczekująca świadczeń od organu rentowego, zobowiązana jest do opłacania składek na to ubezpieczenie

w terminie i we właściwej wysokości. Płatnik składek, będący osobą fizyczną opłacającą składkę wyłącznie za siebie, przesyła w tym samym terminie deklarację rozliczeniową, imienne raporty miesięczne oraz opłaca składki za dany miesiąc, nie później niż do 10 dnia następnego miesiąca (art. 47 ust. 1 pkt 1 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych). Dobrowolne ubezpieczenie chorobowe ustaje m.in. w sytuacji nieopłacenia składki na to ubezpieczenie w terminie. Przez pojęcie nieopłacenia składek na dobrowolne ubezpieczenie społeczne należy rozumieć nie tylko nieopłacenie tej składki w ogóle, ale również kilkudniowe opóźnienie w opłacie składek, jak również i jej opłacenie z uchybieniem terminu, czy też w niepełnej wysokości (art. 14 ust. 1 i 2 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych). W uzasadnionych jednakże przypadkach, mimo opóźnienia z zapłatą składki, ZUS może na wniosek zainteresowanego wyrazić zgodę na opłacenie składki po terminie. Sąd I instancji podkreślił, że zgodnie z art. 60 § 1 pkt 2 Ordynacji podatkowej w zw. z art. 31 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych za termin dokonania zapłaty w obrocie bezgotówkowym uważa się dzień obciążenia rachunku bankowego podatnika, to jest w tym przypadku płatnika składek. Obciążenie rachunku bankowego płatnika składek może nastąpić na podstawie różnych operacji bankowych, w tym na podstawie polecenia przelewu. Zgodnie z art. 63c Prawa bankowego, polecenie przelewu stanowi udzieloną bankowi dyspozycję dłużnika obciążenia jego rachunku określoną kwotą i uznania tą kwotą rachunku wierzyciela. Bank wykonuje dyspozycję dłużnika w sposób przewidziany w umowie rachunku bankowego. Wobec tego dla banku otrzymanie polecenia przelewu oznacza konieczność dokonania dwóch czynności, a mianowicie w pierwszej kolejności obciążenie rachunku dającego zlecenie określoną kwotą, a następnie uznania tą kwotą rachunku wierzyciela. Wykonanie obu tych operacji finansowych przez bank, w zależności od umowy rachunku bankowego, może nastąpić w dniu wydania polecenia przelewu, bądź też poprzez obciążenie rachunku dającego zlecenie w dniu złożenia polecenia, a uznanie rachunku wierzyciela następnego dnia. Wydanie dyspozycji w bankowości elektronicznej przelewu określonej kwoty na konto wierzyciela jest równoznaczne z obciążeniem rachunku dającego zlecenie w dniu wydania tej dyspozycji, oczywiście o ile na koncie dłużnika znajdowały się środki pozwalające na uznanie rachunku wierzyciela, to jest środki pozwalające na realizację przelewu. Skuteczne zlecenie płatnicze

w systemie bankowości elektronicznej powoduje automatyczne zmniejszenie środków na koncie zleceniodawcy o kwotę określoną w tym zleceniu już w momencie przyjęcia polecenia przelewu przez bank. Odwołująca jako

mikroprzedsiębiorca w rozumieniu ustawy z 6 marca 2018 roku Prawo przedsiębiorców może opłacać należności z tytułu składek również w formie przekazu pocztowego lub w formie przekazu pieniężnego za pośrednictwem instytucji płatniczej lub biura usług płatniczych w rozumieniu ustawy z 19 sierpnia 2011 roku o usługach płatniczych.

W niniejszej sprawie odwołująca dokonała wpłaty gotówkowej na dobrowolne ubezpieczenie chorobowe w punkcie kasowo-bankowym 10 maja i 10 czerwca 2019 roku, tym samym składki na dobrowolne ubezpieczenie chorobowe za miesiąc kwiecień i maj 2019 roku uiszczyła ona w terminie

i jej odwołanie jest w tym zakresie zasadne. Sąd Okręgowy podkreślił, iż nawet gdyby przyjąć, że składka na dobrowolne ubezpieczenie chorobowe została uiszczona po terminie, wniosek

o przywrócenie terminu byłby zasadny. Przesłanką wyrażenia zgody na opłacenie składki po terminie jest wystąpienie uzasadnionych przypadków. Przyznanie Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych uznania w uwzględnieniu lub nieuwzględnieniu wniosku o wyrażenie zgody nie jest niczym nieskrępowane. Przyznana kompetencja winna być wykonywana według sprawdzalnych, sprawiedliwych kryteriów. W doktrynie prawa administracyjnego przyjmuje się, że uznaniowość decyzji nie oznacza dowolności w ich podejmowaniu. Użyte w przepisie art. 14 ust. 2 pkt 2 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych określenie "może" nie oznacza pełnej dowolności. Nie ma przy tym znaczenia, czy ZUS wydaje odrębną decyzję czy też rozstrzyga daną kwestię jako przesłankę wydania decyzji o określonej treści. W tym drugim przypadku, w razie poddania decyzji kontroli sądowej, badanie obejmuje wszystkie okoliczności, także te, które stanowiły przesłanki zaskarżonego rozstrzygnięcia. W ocenie Sądu Okręgowego, uchybienie w opłaceniu spornej składki było znikome. To, że ubezpieczona trzykrotnie korzystała z możliwości zwrócenia się o opłacenie składki po terminie to nie jest okoliczność dyskwalifikująca automatycznie jej kolejny wniosek, zwłaszcza, że między wnioskami było prawie 4 lata przerwy.

W związku z powyższym Sąd Okręgowy stwierdził, że odwołująca podlega dobrowolnie ubezpieczeniu chorobowemu również od 1 kwietnia do 31 maja 2019 roku i na podstawie art. 477¹⁴ § 2 k.p.c., zmienił zaskarżoną decyzję i orzekł jak w sentencji wyroku.

Apelację od powyższego wyroku wywiódł pozwany organ rentowy zaskarżając go całości i domagając się jego zmiany i oddalenia odwołania oraz zasądzenia kosztów procesu za obie instancje, ewentualnie jego uchylenia i przekazania sprawy Sądowi I instancji do ponownego rozpoznania. Pozwany zarzucił naruszenie art. 14 ust. 2 pkt 2 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych poprzez jego niezastosowanie oraz art. 47 ust. 1 pkt 1 w/w ustawy poprzez wadliwe przyjęcie, że ubezpieczona dokonała wpłaty składki na dobrowolne ubezpieczenie chorobowe za sporny okres w ustawowym terminie.

W uzasadnieniu apelacji organ rentowy wskazał, iż odwołująca dokonała wpłaty gotówkowej na dobrowolne ubezpieczenie chorobowe w punkcie kasowo-bankowym 10 maja i 10 czerwca 2019 roku, a punkt ten z opóźnieniem przekazał przelew na rachunek ZUS odpowiednio 11 maja i 13 czerwca 2019 roku. Odwołująca jako płatnik składek, korzystając z pośrednictwa agencji finansowych ponosi wszelkie konsekwencje wynikające z nieprawidłowego i niezgodnego

z wymogami trybu dokonywania wpłat należności z tytułu składek. Skuteczność dokonanych wpłat składek na dobrowolne ubezpieczenie chorobowe uzależniona była od ich wpływu na rachunek ZUS. Dowód w postaci druku "dowodu wpłaty" jest jedynie potwierdzeniem, że sporna kwota została powierzona prywatnemu punktowi usług, nie zaś dowodem uiszczenia składek na Fundusz Ubezpieczeń Społecznych. W celu terminowej zapłaty składek, płatnik ma obowiązek składania polecenia przelewu środków z tytułu składek z odpowiednim wyprzedzeniem, umożliwiającym obciążenie jego rachunku bankowego najpóźniej w terminie płatności. Jeżeli płatnik złożył polecenie przelewu środków w terminie określonym w regulaminie, a mimo tego bank dokonał obciążenia rachunku bankowego po terminie płatności składek, płatnik składek może dochodzić od banku rekompensaty poniesionych kosztów z tytułu naliczonych przez Zakład odsetek za zwłokę lub innych należności pochodnych. W każdym przypadku stroną zobowiązaną do uregulowania należności wobec ZUS jest płatnik składek. Skoro ubezpieczona składki na dobrowolne ubezpieczenie chorobowe opłaciła z uchybieniem przepisane terminu i nie została wyrażona zgoda na przywrócenie dobrowolnego ubezpieczenia chorobowego, to w związku

z tym od 1 kwietnia do 31 maja 2019 roku nie podlega dobrowolnemu ubezpieczeniu chorobowemu.

Sąd Apelacyjny zważył co następuje:

Apelacja organu rentowego nie zasługuje na uwzględnienie.

Przedmiotem sporu było czy odwołująca uiszczyła w terminie składki na dobrowolne ubezpieczenie chorobowe za okres od 1 kwietnia do 31 maja 2019 roku i czy w związku z tym podlega dobrowolnie ubezpieczeniu chorobowemu w w/w okresie. Stan faktyczny sprawy był między stronami bezsporny, a kluczowa dla rozstrzygnięcia kwestia sprowadzała się do oceny prawnej podjętych przez odwołującą czynności zmierzających do opłacenia składek za sporny okres.

Zgodnie z przepisem art. 47 ust. 1 pkt 1 ustawy z 13 października 1998 roku o systemie ubezpieczeń społecznych (Dz.U. z 2019 roku poz. 300 ze zm.) płatnik składek opłaca składki za dany miesiąc nie później niż do 10 dnia następnego miesiąca. Jak zasadnie zauważył Sąd

I instancji przepis art. 31 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych w zakresie należności

z tytułu składek odsyła do art. 60 ustawy z 29 sierpnia 1997 roku Ordynacja Podatkowa (Dz.U.

z 2019 roku poz. 900 ze zm.). Zgodnie z art. 60 § 1 pkt 1 Ordynacji podatkowej za termin dokonania zapłaty podatku przy zapłacie gotówką uważa się dzień wpłacenia kwoty podatku

w kasie organu podatkowego lub w kasie podmiotu obsługującego organ podatkowy, lub na rachunek tego organu w banku, w placówce pocztowej w rozumieniu ustawy z 23 listopada 2012 roku - Prawo pocztowe, w spółdzielczej kasie oszczędnościowo-kredytowej, w biurze usług płatniczych, w instytucji płatniczej, w małej instytucji płatniczej lub w instytucji pieniądza elektronicznego albo dzień pobrania podatku przez płatnika lub inkasenta. Z kolei zgodnie z art. 60 § 1 pkt 2 tejże ustawy za termin dokonania zapłaty podatku obrocie bezgotówkowym uważa się dzień obciążenia rachunku bankowego podatnika, rachunku podatnika w spółdzielczej kasie oszczędnościowo-kredytowej lub rachunku płatniczego podatnika w instytucji płatniczej, w małej instytucji płatniczej lub instytucji pieniądza elektronicznego na podstawie polecenia przelewu,

a w przypadku zapłaty za pomocą instrumentu płatniczego innego niż polecenie przelewu, zwanego dalej "innym instrumentem płatniczym" - dzień uzyskania potwierdzenia autoryzacji transakcji płatniczej, o której mowa w art. 40 ust. 1 ustawy z 19 sierpnia 2011 roku o usługach płatniczych (Dz.U. z 2019 roku poz. 659 i 730).

Przypomnieć należy, że 10 maja i 10 czerwca 2019 roku odwołująca dokonała wpłaty gotówkowej na rachunek Zakładu Ubezpieczeń Społecznych tytułem składek odpowiednio za miesiąc kwiecień i maj 2019 roku. Wpłaty te zostały dokonane w Agencji Usługowej (...) (z potwierdzenia zapłaty z 10 czerwca 2019 roku wynika, że agencja ta działa na rzecz i w imieniu (...) S.A. w K. będącej instygującą płatniczą wpisaną przez KNF do rejestru usług płatniczych). Nie ulega więc wątpliwości, iż zapłata składek za miesiąc kwiecień i maj 2019 roku nastąpiła w formie gotówkowej poprzez fizycznie wpłacenie pieniędzy

w punkcie zarejestrowanej instytucji płatniczej na właściwy rachunek ZUS. Tym samym

w niniejszej sprawie zastosowanie znajdował, nie wskazany przez Sąd Okręgowy przepis art. 60 § 1 pkt 2 Ordynacji podatkowej odnoszący się do zapłaty w formie bezgotówkowej, lecz przepis art. 60 § 1 pkt 1 Ordynacji podatkowej.

Skoro zgodnie z tym przepisem za termin dokonania zapłaty podatku (składek) uważa się przy zapłacie gotówką - dzień wpłacenia kwoty podatku (składek) m.in. na rachunek organu w banku, w placówce pocztowej w rozumieniu ustawy z 23 listopada 2012 roku - Prawo pocztowe, w spółdzielczej kasie oszczędnościowo-kredytowej,

w biurze usług płatniczych, w instytucji płatniczej, w małej instytucji płatniczej lub w instytucji pieniądza elektronicznego, a odwołująca takowej wpłaty dokonała w jednym z w/w podmiotów

w ostatnim dniu, w którym upływał termin zapłaty składek na dobrowolne ubezpieczenie chorobowe za kwiecień i maj 2019 roku, to nie ulega wątpliwości, że zapłata składek na dobrowolne ubezpieczenie chorobowe za w/w miesiące nastąpiła w ustawowym terminie.

W dacie wpłaty gotówki w Agencji Usługowej (...) odwołująca zapłaciła wymagane składki, powodując tym samym wygaśnięcie zobowiązania z tego tytułu (art. 59 § 1 pkt 1 Ordynacji podatkowej w zw. z art. 31 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych). Organ nie kwestionował przy tym, iż zapłata podatku miała miejsce oraz tego, że punkt w którym dokonała wpłaty jest podmiotem wymienionym w art. 60 § 1 pkt 1 Ordynacji podatkowej.

W ocenie Sądu Apelacyjnego, z treści cytowanych przepisów w żaden sposób nie można wyprowadzić wniosku jakoby skuteczność dokonanej wpłaty składek uzależniona była od ich wpływu na rachunek Zakładu Ubezpieczeń Społecznych. Organ rentowy nie wskazał innych unormowań, które pozwalałyby dezawuować dokonane wpłaty składek. Z całą pewnością takim przepisem nie jest wskazany przez Sąd Okręgowy art. 47 ust. 1 pkt 1 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych, który nie reguluje daty spełnienia świadczenia czy wygaśnięcia zobowiązania (zob. również wyrok SA w Lublinie z 8 maja 2013 roku, III AUa 222/13, LEX nr 1312061). Co istotne, również w obrocie bezgotówkowym ustawodawca konsekwentnie przyjął, że terminem dokonania zapłaty podatku (składek) jest, nie termin wpływu środków pieniężnych na rachunek ZUS, lecz dzień obciążenia rachunku bankowego podatnika lub rachunku podatnika w spółdzielczej kasie oszczędnościowo-kredytowej lub rachunku płatniczego podatnika w instytucji płatniczej na podstawie polecenia przelewu (zob. także wyrok SA w Białymstoku z 19 grudnia 2018 roku, III AUa 579/18, LEX nr 2620878). Zatem zarówno przy zapłacie gotówkowej jak i zapłacie w obrocie bezgotówkowym ustawodawca położył nacisk na czynność podatnika (płatnika) zmierzającą do zapłaty podatku (składek), a nie na dzień wpływu środków pieniężnych na konto organu.

W związku z powyższym, nie ulega wątpliwości, iż odwołująca zapłaty składek na dobrowolne ubezpieczenie chorobowe za kwiecień i maj 2019 roku dokonała w terminie i tym samym zbędnym było rozważanie czy istniały przesłanki do wyrażenia przez organ rentowy zgody na opłacenie tych składek po terminie. Wyrok Sądu I instancji, pomimo błędnego zastosowania przepisu art. 60 § 1 pkt 1 Ordynacji podatkowej, odpowiada prawu. Apelacja organu rentowego nie zawierała zaś zarzutów, które mogłyby skutkować zmianą lub uchyleniem zaskarżonego wyroku, dlatego też podlegała ona oddaleniu, stosownie do art. 385 k.p.c.

SSA Lucyna Ramlo SSA Daria Stanek SSA Grażyna Czyżak